

Rza Cabir oğlu ABBASOV

Azərbaycan Qərbi Kaspi Universitetinin doktorantı

E-mail: abbasov.rza.2000@gmail.com

PUL-KREDİT TƏNZİMLƏNMƏSİNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ İSTİQAMƏTLƏRİ

Xülasə

Məqalədə Azərbaycanda pul-kredit tənzimlənməsinin təkmilləşdirilməsi istiqamətləri araşdırılmışdır. Müəllif inflyasiya hədəfləməsi rejiminə keçid, pul siyasətinin transmissiya mexanizminin gücləndirilməsi, makroprudensial kredit tənzimlənməsi və dollarlaşmanın azaldılması kimi dörd əsas istiqamətə diqqət yetirir. Beynəlxalq təcrübələr, xüsusilə Qazaxıstan, Gürcüstan və Özbəkistan nümunələri əsasında təhlillər aparılmışdır. Məqalədə bu tədbirlərin həyata keçirilməsinin Azərbaycanda makroiqtisadi sabitliyin möhkəmləndirilməsi, qeyri-neft sektorunun inkişafı və davamlı iqtisadi artımın təmin edilməsi baxımından əhəmiyyət kəsb etdiyi vurğulanır.

UOT: 336

JEL: M00

DOI: <https://doi.org/10.54414/OAYF7388>

Giriş

Pul-kredit siyasəti makroiqtisadi sabitliyin qorunmasında və davamlı iqtisadi inkişafın təmin edilməsində əsas alətlərdən biridir. Son illərdə global miqyasda inflyasiyanın yüksəlməsi, COVID-19 pandemiyasının fəsadları və geosiyasi gərginlik, xüsusilə Rusiya-Ukrayna müharibəsi mərkəzi bankların qarşısında ciddi çağırışlar formalaşdırmışdır. Yüksək inflyasiya ilə mübarizə aparmaq üçün ABŞ-ın Federal Ehtiyat Sistemi, Avropa Mərkəzi Bankı və digər qurumlar uçot dərəcələrini sürətlə artırmalı olmuş, bu da global maliyyə mühitini kəskin şəkildə dəyişmişdir. Nəticə etibarilə, pul-kredit tənzimlənməsinin səmərəliliyi və düzgün həyata keçirilməsi məsələsi həm global, həm də səviyyədə daha da aktuallaşmışdır.

Azərbaycan isə pul-kredit siyasətinin təkmilləşdirilməsi iqtisadi diversifikasiya və dayanıqlılıq baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Ölkə iqtisadiyyatının enerji sektorundan asılılığı və yerli valyuta olan manatın ABŞ dollarına qarşı sabit məzənnəsi makroiqtisadi sabitlik üçün davamlı əsas yaratsa da, 2015-ci ildə neft qiymətlərinin kəskin azalması problemlər yaratdı. Həmin dövrdə manatın devalvasiyası nəticəsində inflyasiya yüksəldi və bu iqtisadi artıma mənfi təsir etdi. Bu təcrübə göstərdi ki, əsasən neft gəlirləri və sabit məzənnə kimi faktorlara əsaslanan pul siyasəti

bəzən səmərəsiz olur. Buna görə Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) son dövrlərdə pul siyasətinin strateji çərçivəsini yeniləmək, inflyasiya hədəflərinə yönəlmək və monetar alətlərin effektivliyini artırmaq istiqamətində addımlar atmışdır.

Qeyd edilənləri nəzərə alaraq məqalənin məqsədi Azərbaycanda pul-kredit tənzimlənməsinin təkmilləşdirilməsi istiqamətlərini müəyyən etməkdir. Bunun üçün hər bir istiqamət üzrə həyata keçirilə biləcək tədbirləri, bu tədbirlərin Azərbaycan üçün yaradacağı üstünlükləri, uyğun beynəlxalq təcrübədə bu istiqamətlərin faydalılığını nəzərdən keçirək və Azərbaycanla müqayisəli təhlilini aparaq. Azərbaycanda pul-kredit tənzimlənməsinin təkmilləşdirilməsi üçün əsas dörd istiqaməti göstərmək olar.

İnflyasiya hədəfləməsi rejiminin tətbiqi və məzənnə siyasətinin çevikliyinin artırılması

Pul-kredit siyasətinin təkmilləşdirilməsi üçün ilk əsaslı addım kimi Azərbaycan inflyasiya hədəflənməsi rejiminin mərhələli şəkildə tətbiqini həyata keçirə bilər. Bu rejimdə Mərkəzi Bank əsas diqqəti qiymət sabitliyinin təmin olunmasına yönəldir və orta müddətli inflyasiya hədəfi müəyyən edir. İnflyasiya hədəflənməsi effektiv işləməsi üçün üzən məzənnə rejiminə keçid tələb olunur. Üzən məzənnə rejimində manatın

məzənnəsi bazar amillərinə daha çox uyğunlaşacaq, Mərkəzi Bank isə zəruri hallarda valyuta bazarına müdaxilələr ilə kəskin dalğalanmaların qarşısını alacaqdır.

İnflyasiya hədəflənməsi rejiminə keçid Azərbaycanla bir neçə mühüm üstünlük qazandıracaq. Birincisi, qiymət sabitliyinin prioritet kimi müəyyən olunması və uçot dərəcəsi vasitəsilə inflyasiyanın cilovlanması uzun müddətli perspektivdə aşağı və stabil inflyasiya mühitini formalaşdıracaq. Bu, öz növbəsində, iqtisadi subyektlərin inflyasiya gözləntilərini daha dəqiq formalaşdıracaq, uzunmüddətli investisiya qərarlarında etibarlılığı artıracaq. İkincisi, çevik məzənnə rejimi xarici şoklara adaptasiya baxımından iqtisadiyyata əlavə dayanıqlıq verəcək. Məsələn, neftin dünya bazarında qiyməti kəskin düşdükdə sabit məzənnəni saxlamaq əvəzinə manatın müəyyən qədər ucuzlaşması, qeyri-neft sektorunun rəqabət qabiliyyətini artıracaq. Dünya Bankının tövsiyələrinə əsasən, inflyasiya hədəflənməsinə keçid ən çox qeyri-neft sektorunun rəqabətliyini yüksəltmək üçün vacibdir. Üçüncüsü, inflyasiya hədəflənməsi rejimi şəffaflıq və hesabatlılıq mühitini daha da gücləndirməklə AMB-nin strateji potensialını artıracaqdır.

İnflyasiya hədəflənməsi rejiminə keçidlə bağlı Azərbaycanla oxşar iqtisadi struktura malik Qazaxıstanı nümunə göstərmək olar. Qazaxıstan 2015-ci ildə kəskin devalvasiyadan sonra məzənnəni sərbəst buraxaraq inflyasiya hədəflənməsinə keçid etdi. İlk mərhələdə milli valyuta dəyərini 23%-ə qədər itirsə də, bu addım makroiqtisadi səmərəlilik üçün zəruri idi. Nəticədə Qazaxıstan Mərkəzi Bankı (NBK) pul siyasətinin icrasında daha çevik davranmaq imkanı qazandı və inflyasiyanı tədricən nəzarət altına aldı. Məsələn, 2016-2019-cu illərdə Qazaxıstanda inflyasiya, inflyasiya hədəflənməsi rejimi tətbiq edildikdən sonra, NBK-nın hədəf intervalına yaxın səviyyədə qalmışdır. Bu dövrdə illik inflyasiya 6-7% ətrafında olmuş və yalnız sonrakı qlobal şokların təsiri ilə müvəqqəti yüksəlmişdir. Digər bir nümunə kimi Gürcüstanın qeyd etmək olar. 2009-cu ildən inflyasiya hədəflənməsini qəbul edən Gürcüstan Mərkəzi Bankı bir sıra xarici və daxili şoklara baxmayaraq uzunmüddətli dövrdə inflyasiyanı nəzarətdə saxlamağı bacarmışdır. Ümumilikdə, bu ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, düzgün hazırlıq və institutlaşma olduqda inflyasiya

hədəflənməsi rejimi makroiqtisadi sabitliyə böyük töhvə verir.

Azərbaycan isə inflyasiya hədəflənməsi rejiminə keçidin ilkin mərhələsində yarana biləcək riskləri azaltmaq üçün keçidi tədricən həyata keçirə bilər. Məsələn, ilkin mərhələdə “hibrid” inflyasiya hədəflənməsi rejimindən istifadə edə bilər. Bu halda manatın məzənnəsi qısa müddətdə müəyyən hədlər daxilində stabiləşdirici faktor olaraq qalacaq, lakin tədricən bazar dinamikasına uyğunlaşacaq. Ümumilikdə, Azərbaycan neft gəlirləri hesabına sabit məzənnəni saxlaya bilsə də bu qeyri-neft sektorunun inkişafına mənfi təsir göstərir. Qazaxıstan təcrübəsi isə göstərir ki, sərbəst məzənnə uzun müddətdə iqtisadi şaxələndirməyə töhfə verə bilər. Beləliklə, Azərbaycan uyğun beynəlxalq təcrübədən istifadə edərək mərhələli inflyasiya hədəflənməsi strategiyasını həyata keçirməlidir.

Pul siyasətinin transmissiya mexanizminin gücləndirilməsi

İnflyasiya hədəflənməsi rejimindən səmərəli nəticə əldə etmək üçün pul siyasətinin transmissiya mexanizmi güclü olmalıdır. Transmissiya mexanizmi dedikdə AMB-nin qəbul etdiyi qərarların (məsələn, uçot dərəcəsinin dəyişməsi) real sektora və inflyasiyaya nə dərəcədə və hansı kanallarla təsir etməsi nəzərdə tutulur. Transmissiya mexanizminin gücləndirilməsi üçün AMB fəal açıq bazar əməliyyatları həyata keçirməli, faiz dəhlizi alətlərini təkmilləşdirməli və banklararası pul bazarını inkişaf etdirməlidir. Xüsusilə, banklararası faiz dərəcələrinin AMB-nin müəyyən etdiyi faiz dəhlizi çərçivəsində formalaşması təmin olunmalıdır. Bunun üçün AMB likvidlik inzibatçılığı mexanizmlərini (məsələn, depozit və kredit hərracları, repo əməliyyatları və s.) genişləndirməli, zəruri hallarda yeni alətlər təqdim etməlidir. Bundan əlavə, maliyyə bazarlarının inkişafı pul siyasətinin effektiv icrası üçün vacib şərtidir. Yalnız bank sektoru deyil, eyni zamanda sığorta, qiymətli kağızlar bazarı kimi sektorlar da inkişaf edərək pul siyasətinin müxtəlif kanallarını gücləndirə bilər.

Transmissiya mexanizminin güclənməsi nəticəsində Mərkəzi Bankın qərarları daha qısa zamanda real iqtisadiyyata təsir edəcəkdir. Transmissiya mexanizmi gücləndikcə, inflyasiyanın idarə olunması üçün valyuta məzənnəsindən asılılıq azalacaq və pul siyasətinin müstəqilliyi artacaq.

Eyni zamanda, effektiv transmissiya maliyyə bazarlarında intizamı da gücləndirəcəkdir ki, bu da bütövlükdə maliyyə sektorunun səmərəliliyini yüksəldir.

Bu istiqamətdə uğurlu nümunələrdən biri kimi Özbəkistanı göstərmək olar. 2017-ci ildə valyuta rejimini liberallaşdıran və inflyasiya hədəflənməsi rejiminə keçid üçün hazırlıq görən Özbəkistan Mərkəzi Bankı (ÖMB) pul siya-sətinin transmissiya mexanizminin güclənməsi üçün dövlət banklarının rolunun azaldılmasına üstünlük verdi. Nəticədə, özəl bankların payının artırılması, banklararası bazarın canlandırılması kimi addımlarla müşayiət olundu. Nəticədə, Özbəkistanda uçot dərəcəsinin dəyişməsi kommersiya banklarının kredit və depozit faizlərinə daha tez təsir başladı.

Azərbaycan transmissiya mexanizminin gücləndirilməsi yolunda ilk addımlarını atmışdır və burada Özbəkistan təcrübəsi ilə ortaq cəhətlər vardır. Özbəkistan nümunəsi göstərir ki, bank sistemində struktur islahatları o cümlədən bankların mülkiyyət strukturu və rəqabət mühiti pul siyasətinin ötürücülük qabiliyyətinə birbaşa təsir edir. Azərbaycanda bank sektoru əsasən özəl banklardan ibarətdir, lakin dövlətə məxsus bir neçə böyük bankın bazardakı dominantlığı likvidliyin bölüşdürülməsinə təsir edir. Buna görə də, Azərbaycanda da rəqabətin artırılması, bütün bankların bərabər şərtlərlə likvidliyə çıxışının təmin olunması vacibdir. Ümumilikdə, Azərbaycan böyük neft gəlirləri əldə etdiyindən likvidliyin yüksək səviyyəsini təmin edir. Bu da transmissiyanı ləngidir. Yeni çərçivə ilə və beynəlxalq təcrübədən istifadə etməklə, AMB transmissiya imkanlarının artırılmasına təsir edə bilər.

Makroprudensial kredit tənzimlənməsi

Pul-kredit tənzimlənməsinin ayrılmaz tərkib hissəsi olan makroprudensial siyasət maliyyə sisteminin sabitliyinin təmin edilməsində böyük rol oynayır. Azərbaycanda 2015-2016-cı illərdəki devalvasiya və iqtisadi çətinliklər bank sektoruna ciddi təsir edərək bir sıra bankların bağlanmasına və problemlı kreditlərin həcmnin artmasına səbəb oldu. Hökumət və AMB sonrakı illərdə bank sektorunu sağlamlaşdırmaq üçün tədbirlər görsə də (məsələn, problemlı aktivlərin təmizlənməsi, Azərbaycan Beynəlxalq Bankının restrukturizasiyası və s.) maliyyə sektorunun dayanıqlığının artırılması davamlı diqqət tələb edir. Bu istiqamətdə görülə biləcək tədbirlərdən biri kredit artımının

makroprudensial tənzimlənməsidir. Bu tənzimləmə çərçivəsində Mərkəzi Bank iqtisadiyyatda kredit bumunun yaranmasına yol verməmək üçün kapital buferləri formalaşdırma, diferensiallaşdırılmış məcburi ehtiyat normalarını tətbiq etmə, kreditlərin müxtəlif göstəricilərinə limitlər tətbiq etmə bilər. Bu çərçivədə digər vacib addım bank nəzarəti və tənzimləmə çərçivəsinin təkmilləşdirilməsidir. Bunun üçün bankların kapital adekvatlığı, likvidlik mövqeləri daimi nəzarətdə saxlanmalı, stress-testlər keçirilməlidir.

Makroprudensial tənzimləmə vasitəsilə maliyyə sabitliyinin güclənməsi, dolayısı olaraq pul siyasətinin effektivliyini də artıracaq. Bundan başqa, makroprudensial alətlərlə vaxtında müdaxilə kredit tsikllərinin kəskin dalğalanmalarının qarşısı alınır. Bu da iqtisadi artımın stabil, maliyyə sektorunun dayanıqlı olmasına gətirib çıxarır. Azərbaycan kimi inkişaf etməkdə olan ölkələrdə bank sektoru iqtisadiyyatın “qan dövrəni” funksiyasını yerinə yetirir. Ona görə də bankların sağlam olması təkcə maliyyə göstəricisi deyil, həm də real sektora verilən kreditlərin davamlılığı deməkdir. Məsələn, vaxtında tətbiq olunan prudensial limitlər hesabına 2020-ci il pandemiya dövründə Azərbaycan bankları dayanıqlılıq göstərdi. Həmin dövrdə kapital adekvatlığı normativdən xeyli yuxarı idi və dövlətin dəstəyi ilə sistem riskləri azaldıldı. Güclü makroprudensial rejim gələcəkdə mümkün şoklara (neftin ucuzlaşması, qlobal maliyyə böhranları və s.) qarşı bank sektorunu hazırlıqlı edir.

Qazaxıstan eyni zamanda maliyyə sabitliyinin möhkəmləndirilməsi sahəsində geniş təcrübəyə malik ölkələrdən biridir. 2008-ci ildəki qlobal maliyyə böhranında Qazaxıstanın bank sektoru ciddi zərər gördükdən sonra bu ölkə makroprudensial islahatlara başlamışdır. İslahatlar çərçivəsində Qazaxıstan problemlı bankların restrukturizasiyasını həyata keçirdi və yeni prudensial normalar tətbiq etdi. Belə ki, istehlak kreditlərinə məhdudiyyətlər, sektor üzrə konsentrasiyaya nəzarət, valyuta mövqeyi limitləri kimi addımlar atıldı. Bu tədbirlər nəticəsində 2017-ci ildən sonra Qazaxıstan bank sektoru əsaslı dərəcədə sağlamlaşdı və kapital ehtiyatları artdı. Beynəlxalq Valyuta Fondu Qazaxıstanın bank sektorunun hazırda likvid və dayanıqlı olduğunu qeyd edir, real sektora kredit vermə qabiliyyətinin də bərpa olunduğunu vurğulayır. Başqa bir nümunə Gürcüstandır. Gürcüstan

Milli Bankı 2019-cu ildə ölkədə sürətlə artan istehlak kreditləşməsinin qarşısını almaq üçün “məsuliyyətli kreditləşmə” qaydaları tətbiq etdi. Bu çərçivədə gəlirliyi aşağı olan müştərilərə kredit verilməsi qadağan olundu, həmçinin ipoteka kreditləri üzrə də limitlər müəyyənləşdirildi. Bu addımlar Gürcüstanda həddindən artıq borclanmasının qarşısını aldı və bankların kredit portfelinin keyfiyyətini yüksəltdi.

Bu nümunələrə baxaraq deyə bilərik ki, Qazaxıstan kimi, Azərbaycan da neft bumu dövründə kreditlərin sürətlə artdığı, lakin sonradan xarici şokların (2015-ci ildəki kimi) problemlər yaratdığı dövrlərdən keçmişdir. Hər iki ölkə sonradan makroprudensial çərçivəni gücləndirməyə çalışmışdır. Təcrübədə Qazaxıstan bank sektorunda xarici borclanmanın yüksək payı səbəbindən, Azərbaycanda isə devalvasiya ilə bağlı valyuta riskinin reallaşması səbəbindən problemlərlə üzləşmişdir. Buna görə, Azərbaycan üçün makroprudensial siyasətdə əsas diqqət valyuta risklərinin idarə edilməsinə və kreditlərin keyfiyyətinə yönəldilməlidir.

Dollarlaşmanın azaldılması (dedollarizasiya)

Azərbaycanda pul-kredit sahəsində mövcud olan problemlərdən biri də dollarlaşma səviyyəsinin yüksək olmasıdır. Dollarlaşma həm əmanətlərdə, həm də kredit portfelinə özünü göstərir. Məsələn, 2015-ci ildə əmanətlərin dollarlaşma səviyyəsi 82%, kreditlərin isə 49% təşkil edirdi. 2024-cü ilin sonuna olan məlumata görə isə, əmanətlərin dollarlaşma səviyyəsi 37.5%-ə, kreditlərin dollarlaşma səviyyəsi isə 16.1%-ə qədər azalmışdır. Azalma trendi müşahidə edilsə də əmanətlər üzrə dollarlaşma səviyyəsi hələ də yüksəkdir. Yüksək dollarlaşma şəraitində AMB-nin manatla bağlı faizlər vasitəsilə təsir gücü məhduqlaşır, çünki iqtisadi subyektlər xarici valyutada hesablaşmalara üstünlük verirlər. Dollarlaşmanın azaldılması üçün bir neçə istiqamətdə tədbirlər görülməlidir. Birincisi, makroiqtisadi sabitlik və aşağı inflyasiya təmin edilməlidir. Ev təsərrüfatları manatın alıcılıq qabiliyyətinə güvəndikdə əmanətlərini dollardan manata keçirməyə başlayacaqdır. Bu baxımdan, inflyasiya hədəflənməsi rejiminə keçidin uğurlu olması dollarlaşmanın azalmasının da təməl şərtidir. İkincisi, diferensial məcburi ehtiyat normaları və digər prudensial rıçaqlar tətbiq edilə bilər. Bu çərçivədə banklar üçün xarici valyutada cəlb edilən vəsaitlərə daha yüksək

ehtiyat norması tətbiq edilməklə onları manatla işləməyə stimullaşdırmaq mümkündür. Üçüncüsü, xarici valyutada kreditləşməyə məhdudiyyətlər qoyula bilər. Dördüncüsü, manatla olan maliyyə alətlərinin cazibədarlığı artırıla bilər. Bunun üçün manatla olan dövlət qiymətli kağızlarının, korporativ istiqrazların, sığorta məhsullarının çeşidini artırmaq və gəlirliliyini yüksəltmək olar. Nəhayət, hüquqi müstəvidə dedollarizasiyanın təşviqi. Bu çərçivədə bəzi ölkələrdə olduğu kimi böyük məbləğli ödənişlərin yalnız milli valyutada aparılması tələbi, yaxud qiymətlərin manatda göstərilməsinin məcburi olması kimi addımlar nəzərdən keçirilə bilər.

Dollarlaşmanın azaldılması tədbirlərinin həyata keçirilməsi birbaşa pul siyasətinin manevr imkanlarını artıracaq. Əgər iqtisadiyyatın əmanət və kreditlərinin əksər hissəsi manatla olarsa, Mərkəzi Bankın manat üçün tətbiq edilən faiz dərəcəsi iqtisadi aktivliyə və inflyasiyaya daha güclü təsir edə bilər. Məsələn, hazırda yüksək dollarlaşma fonunda AMB uçot dərəcəsini artırıqda, manatla olan kreditlər bahalaşsa da, dollarla verilmiş mövcud kreditlərin faizi dəyişməz qalır və dollarla yığımlar üzrə faiz də daxili siyasətdən az asılıdır. Nəticədə, pul siyasətinin transmissiyası effektiv olmur. Dollarlaşma azalarsa, bu problem aradan qalxar. Fitch reyting agentliyinin də qeyd etdiyi kimi, yüksək dollarlaşma MDB ölkələrində pul siyasəti transmissiyasını əngəlləyən əsas amillərdən biri kimi çıxış edir. Bütün qeyd olunanları nəzərə alsaq, uzunmüddətli perspektivdə, manatın ölkədaxili yeganə hesablaşma vasitəsi rolunun möhkəmlənməsi iqtisadi təhlükəsizliyin təmin edilməsində əsaslı şəkildə tövhə verə bilər.

Nəticə

Yekun olaraq, pul-kredit tənzimlənməsinin təkmilləşdirilməsi həm makroiqtisadi sabitlik, həm də inklüziv və dayanıqlı inkişaf üçün strateji əhəmiyyət daşıyır. Hazırkı global çağırışlar fonunda Azərbaycan öz pul siyasətini modernləşdirmə yolunda ardıcıl addımlar atmalıdır. Məqalədə müzakirə olunan dörd əsas istiqamət – inflyasiya hədəflənməsinə keçid və çevik məzənnə rejimi, transmissiya mexanizminin gücləndirilməsi, makroprudensial kredit tənzimlənməsi, dollarlaşmanın azaldılması ilə bağlı tədbirlər bir-biri ilə əlaqəli və inteqrasiya olunmuş şəkildə həyata keçirilməlidir. Bu halda qeyd edilən is-

tiqamətlər üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi asanlaşacaq və onların təsir imkanları da daha əhatəli olacaqdır. Belə ki, daha müstəqil Mərkəzi Bank inflyasiya hədəflənməsini uğurla aparacaq, inflyasiya aşağı düşdükcə dedollarizasiya sürətlənəcək, dedollarizasiya artdıqca pul siyasəti transmissiyası daha da yaxşılaşacaqdır.

Aydınır ki, qeyd edilən istiqamətlər üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi ilkin mərhələdə müəyyən çətinliklər yaradacaqdır. Belə ki, üzən məzənnə sisteminin tətbiqi manatın məzənnəsində dalğalanmalara səbəb ola bilər və ya yaxud kreditlərə prudensial məhdudiyyətlərin tətbiqi ilkin mərhələdə sahibkarların borclanma imkanlarını azalda bilər. Lakin, beynəlxalq təcrübənin nəticələri göstərir ki, orta və uzun müddətli dövrdə əldə olunacaq aşağı inflyasiya, güclü bank sektoru, rəqabətqabiliyyətli real sektor, səmərəli pul siyasəti kimi üstünlüklər bu keçid dövrünün mümkün mənfi təsirlərindən daha vacibdir. İqtisadi siyasətin digər sahələri, xüsusilə fiskal siyasət və struktur islahatları da pul-kredit siyasəti ilə uzlaşdırılmalıdır ki, makroiqtisadi sabitlik möhkəm dayaqqlar üzərində qurulsun. Nəticə etibarilə, Azərbaycanda pul-kredit tənzimlənməsinin təkmilləşdirilməsi istiqamətləri üzrə ardıcıl tədbirlərin həyata keçirilməsi ölkənin post-neft dövründə inamla addımlamasına, iqtisadi diversifikasiya hədəflərinə çatmasına və qlobal iqtisadi çağırışların fonunda davamlı maliyyə sisteminə sahib olmasına xidmət edəcəkdir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı. (2022). 2023-cü il üçün pul siyasətinin əsas istiqamətləri haqqında Mərkəzi Bankın Bəyanatı. Bakı: Azərbaycan Mərkəzi Bankı. <https://uploads.cbar.az/assets/STATE-MENT%20OF%20THE%20CENTRAL%20BANK%20OF%20THE%20REPUBLIC%20OF%20AZERBAIJAN%20ON%20MAIN%20DIRECTIONS%20OF%20THE%20MONETARY%20POLICY%20FOR%202023> KR MPD up dt.pdf
2. International Monetary Fund (IMF). (2024a). Republic of Azerbaijan: 2023 Article IV Consultation – Press Release; and Staff Report (IMF Country Report No. 24/45). Washington,

DC: International Monetary Fund. <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2024/02/07/Republic-of-Azerbaijan-2023-Article-IV-Consultation-Press-Release-and-Staff-Report-544481>

3. International Monetary Fund (IMF). (2024b). Republic of Kazakhstan: Selected Issues (IMF Country Report No. 24/47). Washington, DC: International Monetary Fund. <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2024/02/07/Republic-of-Kazakhstan-Selected-Issues-544623>

4. International Monetary Fund (IMF). (2022). Reducing Dollarization in the Caucasus and Central Asia (IMF Working Paper WP/22/154). Washington, DC: International Monetary Fund. <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WP/2022/English/wpia2022154-print-pdf.ashx>

5. International Monetary Fund (IMF). (2024c, March 21). Strengthen Central Bank Independence to Protect the World Economy (IMF Blog). Washington, DC: International Monetary Fund. <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2024/03/21/strengthen-central-bank-independence-to-protect-the-world-economy>

6. World Bank. (2022). Azerbaijan: Toward Green Growth – Country Economic Memorandum. Washington, DC: The World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/38073/P17722702ab6b909b08f830b6d25dc3d6b2.pdf?isAllowed=y&sequence=5>

7. National Bank of Georgia (NBG). (2020). Inflation Targeting Framework: Review of Georgia's Experience. Tbilisi: NBG/ISSET Policy Institute. <https://nbg.gov.ge/en/page/inflation-targeting>

8. International Monetary Fund (IMF). (2023). Dedollarization Measures in Central Asia and South Caucasus Countries. Washington, DC: International Monetary Fund. <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2022/154/article-A001-en.xml>

9. National Bank of Kazakhstan. (2019). Annual Report 2018. Astana: National Bank of Kazakhstan. <https://nationalbank.kz/en/news/godovoy-otchet>

10. Fitch Ratings. (2023). Fitch Affirms Armenia at 'BB-'; Outlook Stable. London: Fitch Ratings Press Release. <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/fitch-affirms-armenia-at-bb-outlook-stable-24-01-2025>

11. Qazaxıstan Milli Bankı. (2019). İnflyasiya hesabatı 2019. <https://nationalbank.kz/file/download/12431>

12. Trend News Agency. (2024, April 3). Dollarization of deposits in Azerbaijani banks decreases. Trend.az. <https://en.trend.az/business/4030724.html>

13. Black Sea Trade and Development Bank. (2018). Overview of the financial sector in Azerbaijan. <https://www.bstadb.org/Overview%20of%20the%20financial%20sector%20in%20AZERBAIJAN.pdf>

Рза Джабир оглы АББАСОВ

Докторант Западно-Каспийского университета, Азербайджан

E-mail: abbasov.rza.2000@gmail.com

НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ

Резюме

В статье рассматриваются направления совершенствования денежно-кредитного регулирования в Азербайджане. Автор акцентирует внимание на четырех основных направлениях: переход к режиму таргетирования инфляции, укрепление механизма трансмиссии денежно-кредитной политики, макропруденциальное регулирование кредитов и снижение уровня долларизации. На основе международного опыта, в частности Казахстана, Грузии и Узбекистана, анализируется важность данных мер для укрепления макроэкономической стабильности, развития ненефтяного сектора и обеспечения устойчивого экономического роста в Азербайджане.

Rza Jabir oglu ABBASOV

Doctoral Student of Western Caspian University, Azerbaijan

E-mail: abbasov.rza.2000@gmail.com

DIRECTIONS FOR IMPROVING MONETARY AND CREDIT REGULATION

Summary

This article explores the directions for improving monetary regulation in Azerbaijan. The author focuses on four main areas: the transition to an inflation targeting regime, strengthening the monetary policy transmission mechanism, macroprudential credit regulation, and reducing dollarization. Drawing on international experiences, particularly from Kazakhstan, Georgia, and Uzbekistan, the article highlights how these reforms can enhance macroeconomic stability, promote the development of the non-oil sector, and ensure sustainable economic growth in Azerbaijan.